

Peta skupščina kongresa jugoslovanskih pravnikov v Dubrovniku.

Kongresna ideja je že trdno in globoko zasidrana med našim pravištvom, postala je že takorekoč potreba. To je pokazala letošnja skupščina, održana v dneh 7. do 9. oktobra v Dubrovniku. Navzlic nemajhnim neprilikam, zvestim spremljevalkam današnjih težkih časov, je bila organizirana kaj hitro in spretno in precejšnje množice naših pravnikov iz vseh krajev so jo posetile. Najsi zaostajajo uspehi še daleč za željami pobornikov kongresne ideje, ji mora vztrajnost, s katero se družijo pravniki na teh skupščinah, priboriti končno vendarle zmago in izposlovati zaključkom kongresa tisto pozornost in uvaževanje, kolikor jo gre izjavam takih združenj v demokratični državi.

Zborovanje je otvoril in vodil predsednik kongresa dr. Ivo Politeo iz Zagreba. Ker je nepričakovano izostal referat o pomenu Dubrovnika in njega pravnih odnosih do ostalih južnoslovanskih dežel, je razvijal v daljšem in lepo zasnovanem pozdravnem govoru o pomenu pravištva za razvoj prava in omenjal zasluge, ki jih ima Dubrovnik kot zibelka naše kulture in varuh svobode za našo pravo v preteklosti. Za njim so pozdravili kongres dr. A. Stanišić, ban zetske banovine, dr. Mičić v imenu mestne občine dubrovniške, predsednik upravnega sodišča dr. Bizzaro v imenu lokalnega odbora, odvetnik dr. Ciril Bařinka za češkoslovaške pravnike, organizirane v praviških enotah v Bratislavi, Brnu in Pragi, končno univ. profesor dr. I. Namitkiewicz v imenu praviškega društva v Varšavi.

Znanstveno delo je bilo podeljeno na štiri sekcije, ki so pričele z delom koj popoldne na otvoritveni dan. Civilnopravna sekcija je pod predsedstvom dr. J. Žirovnika iz Ljubljane obravnavala v očigled bližnji kodifikaciji enotnega grajanskega zakonika važno vprašanje, ali naj se sprejme poleg zasebne pismene oporoke tudi ustna oporoka. Nič manj kakor šest referentov iz vseh naših pokrajin je obravnavalo to vprašanje. Razen slovenskega referenta (dr. Sajovic) so odklanjali vsi ustno oporoko, po največ iz razlogov, češ da ne nudi zadostne varnosti in da ni več času primerna. V sekciji, v kateri je nastopilo poleg referentov še 14 drugih govornikov, je pa prišlo do izraza, da ima ustni testament dovolj privržencev tudi v drugih pokrajinah in da smatrajo to obliko za kmetско prebivalstvo še vedno za primerno. Na glasovanje sta bili dani dve

resoluciji. Za prvo dr. Dr. Arandjelovića je glasovalo 12 udeležnikov. Ta se glasi: »Kongres izraža željo, da se v novi grajanski zakonik ne sprejme ustanova redne ustne oporoke. Ako pa je bilo zapustniku zbog izrednih dogodkov onemogočeno, da izjavi poslednjo voljo v drugi, po zakonu predpisani obliki, je dopustno, izjaviti jo ustno pred dvema sposobnima pričama.« Predlog, ki ga je podal dr. R. Sajović, se je glasil: »V našem enotnem grajanskem zakoniku naj se dopusti kot redna oblika tudi ustni testament. Ta je veljaven, ako je zapustnik izrekel svojo poslednjo voljo resno pred tremi oporočnimi pričami, ki so hkrati prisotne. Vsebinsko ustne poslednje naredbe pa morajo potrditi pod prisego in soglasno vse tri priče, ali če katere izmed njih ni več moči zaslišati, vsaj ostali dve, sicer je izjava poslednje volje neveljavna.« Za to resolucijo je glasovalo 11 oseb, dočim so se oni, ki so zastopali naziranje, da naj se dovoli ustna oporoka le pod pogojem, da jo priče priglase v določenem roku oblastvu, vzdržali glasovanja. Glede na ta posledek je sklenila drugi dan skupščina, predložiti zakonodajnemu faktorju obe resoluciji.

Druga, kazensko pravna sekcija je razpravljala o vprašanju, kakšno bodi stališče in vloga preiskovalnega sodnika v kazenskem postopku. Važno je to vprašanje zaradi tega, ker se v nekaterih predelih naše države pripisuje še vedno večji pomen policijskim poizvedbam kakor delu preiskovalnega sodnika. O tem tematu je bilo podanih pet referatov. V sekciji je podal zaključek in potrebne dodatke k referatom univ. prof. dr. Dolenc (glej njegov članek v novemberskem Arhivu), na kar je dal predsednik dr. Šilović na glasovanje resolucijo: »1. K. P. misli, da sodnega kazenskega postopka v pogledu na delovanje preiskovalnega sodnika za sedaj ni treba spreminjati. Vse nedostatke in praznine je najprvo točno registrirati. Ob novelizaciji bo potrebno povečati garancije za neodvisnost preiskovalnega sodnika. 2. Da se doseže čim boljša izobrazba preiskovalnega sodnika, se priporoča, da se uvede na vseh pravnih fakultetah kot izpraševalni predmet tudi kriminologija s kriminalistiko, da ostanejo preiskovalni sodniki, ki so se s svojo izobrazbo izkazali pri tem poslu, po možnosti več let na tem mestu. 3. Treba je vlogo preiskovalnega sodnika v postopku po zakonu o tisku zenačiti čim prej z vlogo preiskovalnega sodnika v sodnem kazenskem postopku. 4. K. P. naglašja izrečno, da je policijsko oblastvo v sodnem postopku zgolj pomožni organ preiskovalnega sodnika.« — Resolucija je bila sprejeta soglasno.

Tretja sekcija se je pod predsedstvom dr. Kneževića bavila s problemom pomorske hipoteke. Na mesto nenadoma obolelega glavnega poročevalca dr. Škarice je podal dr. Mogan resime njegovega in svojega referata. Po izvajanjih ostalih referentov dr. Furlana in dr. Pržića se je osredotočila debata predvsem na vprašanje, ali naj se izda zakon o pomorski hipoteki takoj in ločeno ali pa naj se s tem počaka, dokler ne bo dovršena zakonodaja vsega ostalega pomorsko-trgovskega prava. Po živahni debati, ki so se je udeležili poleg referentov tudi drugi govorniki, je bila sprejeta soglasno ta-le resolucija: »K. Pr. smatra, da je za napredek našega gospodarstva potrebno, da se naša trgovska mornarica razvija čim bolj, da pa je za njen razvoj potrebna nujna izdaja novega pomorsko-trgovskega zakona. V tem smislu pozdravlja K. dosedanje delo glede izdaje pomorskotrговskega zakona in izraža željo, da se to delo čimprej izvrši in novi zakon objavi. Ta zakon, za katerega kongres ne priporoča, da bi bil del občnega trgovskega zakona, naj obseza celokupno gradivo pomorskotrговskega prava in zlasti hipoteko na ladjah. — Ako bi izdaja pomorskotrговskega zakona zadevala na zapreke takšnega značaja, ki bi povzročevale zavlačevanje, izraža K. željo, da se izdajo čimprej potrebni zakoni za ureditev ladijske hipoteke. — Da bi se pa pomagalo razvitku trgovske mornarice, in ker je potreben za gradnjo in opremo ladij velik kapital, ki se more dobiti pod povoljnimi pogoji v prvi vrsti s pomočjo hipotek na ladjah, smatra K. za potrebno, da se poleg zakonitve odredb o ladijski hipoteki organizira takšen kredit, čim to dopuste gospodarske razmere.«

Četrta sekcija, finančnoppravna, je razpravljala pod predsedstvom dr. Stojadinovića o vprašanju trošarine kot viru državnih, banovinskih in samoupravnih dohodkov. Podana sta bila dva referata (dr. Letica, dr. Lunaček). Sprejeta je bila ta-le resolucija: »K. Pr.: 1. pripominja v pogledu trošarine na sladkor, da je s povišanjem postavk posredno zadeto tudi samo poljedelstvo, ki bo imelo manj zaposlitve s pridelovanjem sladkorne pese — in ki je danes relativno manj dobičkanosno kakor mnoga druga gospodarska proizvodnja. Z znižanjem trošarinskih postavk na sladkor bi se zvišala sladkorna potrošnja in s tem poljedelsko pridobivanje sladkorne pese; 2. smatra, da je nujno potrebna temeljita in strokovnjaška revizija sedanjih zakonskih predpisov o alkoholnih pijačah; 3. priporoča, da bi bilo trošarine na plin, kvas, očetno kislino, električno

razsvetljava, ekstrakte, esence in eterična olja kakor na trošarinske predmete, ki donašajo državi razmeroma neznatne dohodke, odstopiti kot davčne objekte banovinam; 4. je glede samoupravnih financ naziranja, da bi bilo urediti z zakonom izčrpnije in natančneje: a) razmerja državljanov v narodnem gospodarstvu nasproti samoupravni finančni oblasti, b) fiskalna razmerja samoupravnih teles tako med njimi samimi kakor tudi nasproti državnim financam; 5. glede izbire trošarinskih predmetov vobče, da se ne jemljejo kot taki niti surovine niti za industrijo in obrte določena pogonska sredstva, glede banovinskih trošarin posebej pa da se ne jemljejo oni, ki zahtevajo kontrolo banovinskih mej; 6. predlaga v pogledu občinske trošarine, da se ogne trošarini na predmete, ki so proizvedeni na lastnem področju, toda kolikor se izvažajo iz tega področja; 7. kar se tiče dvojnega ukoriščanja enega in istega trošarinskega predmeta, je želeti, da se ogne, da bi bil eden in isti trošarinski predmet istočasno predmet državnega in banovinskega obdačenja, da se pa na mesto tega uvede sistem soudeležbe banovin na dohodku iz državnih trošarinskih predmetov.»

Vse te resolucije, kakor so jih oblikovale sekcije, je skupščina na zaključnem zborovanju soglasno sprejela. Na tem zborovanju je bilo dalje določeno, da se bo vršila prihodnja skupščina v Zagrebu, ker tamkaj razen ustanovitvenega zbora skupščina še ni zasedala. Bil je spremenjen nato čl. 13 pravil v tem smislu, da se poviša število članov stalnega odbora poleg predsedništva od 12 na 16. S tem se hoče doseči, da bodo mogli voljeni biti v odbor tudi člani iz drugih krajev in ne samo iz central. Na predlog dr. B a ř i n k é iz Bratislave je bila sprejeta naslednja resolucija: »K. Pr. je sprejel z radostjo vest, da se shod pravnikov slovanskih držav že pripravlja in da se bo vršil od 8. do 10. septembra 1933 v Bratislavi. Jugoslovanskim pravnikom se priporoča, da propagirajo idejo kongresa in da se ga udeležijo v čim večjem številu.« Univ. prof. dr. V á ž n ý (Brno) je izrazil željo, da bi postali stiki med pravniki slovanskih držav živahnejši in da naj bi se razvilo ožje sodelovanje med jugoslovanskimi in drugimi slovanskimi pravniki. Želel je, da bi se spremenila pravila tako, da bi se mogel prigrasiti h kongresu jugoslovanskih pravnikov vsak absolviran pravnik iz druge slovanske države kot gost in se udeležiti kongresa z vsemi pravicami in dolžnostmi člana. — Zatem so bile volitve novega stalnega odbora. Izvoljeni so bili: za predsednika dr. Ivo Politeo, za podpredsednika dr. Milan Stojadinović in dr. Rudolf Sajovic, za člane: univ.

prof. dr. Dragoljub Arandjelović, načelnik občine Milutin Petrović, odvetnik Momčilo Janković, docent dr. Ilija Pržić (vsi iz Beograda), ban v pok. dr. Josip Šilović, docent dr. Juraj Andrassy, odvetnik dr. Matko Katičić (vsi iz Zagreba), univ. prof. dr. Metod Dolenc, odvetnik dr. Janko Žirovnik in nam. drž. tož. dr. Hinko Lučovnik (vsi iz Ljubljane), predsednik vrhovnega sodišča dr. Milan Simić (Sarajevo), odvetnika dr. Matija Vidoević in dr. Ante Perić iz Dubrovnika, odvetnik dr. Ignat Pavlas iz Novega Sada, apel. sodnik Aleksander Andrejević iz Skoplja in predsednik okrož. sod. Nikola Dragović iz Andrejevice.

V soboto, dne 8. oktobra popoldne posetila je vsa množica kongresistov bližnji Cavcat in se poklonila tamkaj spominu velikega jugoslovanskega pravnika B. Bogišića. V lepem govoru je proslavljal univ. prof. dr. Dolenc njegove zasluge in pomen za jugoslovansko pravo, pri čemer ni pozabil, da je Bogišić povsod naglašal jugoslovanski pravni etos. S tem je bila peta skupščina najlepše zaključena.

Vse dni so bile na sporedu lepe družabne prireditve, ki so jih priredili gostoljubni Dubrovčani na čast svojim gostom.

Dr. R. Sajovic.

Književna poročila.

Spektorski E.: Zgodovina socialne filozofije. Zvezek I. Od starega veka do XIX. stoletja. Slovenska Matica v Ljubljani, 1932. Str. VIII+306.

Delo je prevedeno iz ruskega rokopisa po Josipu Vidmarju. Pisatelj Evgen Spektorski, sedaj redni univerzitetni profesor na juridični fakulteti v Ljubljani, pravi v predgovoru, da si je prizadeval pokazati v splošno dostopni obliki vznik in razvoj evropske socialne filozofije. Epiteton »splošno dostopne« oblike se nam zdi, da ni na pravem mestu. Zasnova vsega dela je odlična, stil lahкотen, francosko navdahnjen..., toda pisatelj citira v njem stran za stran izreke tudi takšnih avtorjev, kateri niti petini akademskih izobražencev ne bodo poznani. Vzemimo n. pr. stran 44., kjer so vpleteni z ozirom na delovanje Platona izreki piscev Joseph de Maistre, Schleiermacher, Alfred de Vigny in Munk. V vsej knjigi ni nikjer omembe, kdo so ti možje, kdaj so živeli, kaj so pomenjali za znanost. Samo dober konverzacijski leksikon utegne tu pomagati. Ali: Na strani 50 sta citirana izreka Montaigneja in Robert von Mohla. Prvi se poslej omenja nekočlikokrat v glavnem tekstu ter se navaja tudi v oddelku, ki prinaša literarne pripomočke, dvojne del o tem mislecu. O drugonavedenem pa smo zasledili začetkom navedbe o slovstvu suh citat nekega njegovega dela. Ali v obeh primerih bo čitatelj, ki bi se hotel orientirati o njuni osebnosti ali pa ki